

SZARVAS és VIDEKE

TARSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.

Szerkesztőség:

Beliczey-utca 11 szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények küldendők. Kéziratok vissza nem adatnak. BÉRMENTETLEN LEVELEK EL NEM FOGADTATNAK.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési árak:

Egész évre . . . 8 kor. — Félévre . . . 4 kor.
Negyedévre . . . 2 kor. — Egyes szám . 16 fill.

Kiadóhivatal:

Beliczey-utca 11. szám. (saját ház,) hová az előfizetési pénzek intézendők.

Hirdetéseket jutányos áron elfogad

Kiadó s lap tulajdonos **SÁMUEL ADOLF**

Az állami költségvetés és a vidék.

A jó Isten tudja csak, mikor éri meg az ország azt az időt, midőn a vidék nem fog panaszkodni amiatt, hogy főbenjáró érdekeit az állam nem szolgálja olyan készségesen, mint az ország fővárosát. A politikai és közgazdaság politikai érvek, melyekkel a főintéző körök a metropolis erősebb arányú pártolását megindokolják, még mindig sulyosabban esnek a latba, mint az adózó nép provinciális és helyiérdekeinek összessége. Magas szempontokat tartanak szem előtt vezető embereink és napilapok egyaránt és ezek a magas szempontok követelik meg, hogy világraszóló fővárosa legyen Magyarországnak. De vajon nem volna-e helyesebb, ha e magas szempontoknak egyszerre és minden vonalon való érv nyesítését arra az időre hagyják, míg az egész ország gazdaságilag megerősödik. Bizony jobb, de a mi panaszainkat nem hallgatják meg odafent. Nos a jövő nekünk fog igazságot szolgáltatni. Csak késő ne legyen már akkor.

A helyzet most mégsem oly komor, mint aminőnek látni szoktuk. Keresgélvén a jövő évi költségvetés számtengerében, akadunk itt, ott is új tételre, melyek a vidéken létesítendő, vagy gyarapítandó intézmények költségei. A jövő évi költségvetésben jóval több ilyen tétel van, mint a tavalyiban. Legfeltűnőbb a haladás a földművelésügyi, közoktatásügyi és igazságügyi tárczák keretében, de azért a kereskedelmi és belügyi minisztériumokban is azon voltak, hogy a jövő évben többet nyújtsanak a vidéknek, mint tavaly.

Hát ez a haladás a multtal szemben. De még nagyobb haladás az, hogy olyan férfiak ülnek az irigyelt bársonyszékekben, akik nemcsak,

hogy érzéssel bírnak a vidék legsürgősebb érdekei iránt, de tettekkel, alkotásokkal lendítenek az elmaradt vidéken.

Első sorban a földművelési tárcza az, melynél a javulás szembetűnő. Ez természetesen is, hiszen ennek a szakminisztériumnak a hatáskörébe az a tényező tartozik, mely föntartja és eltartja az országot: a termőföld. Ez pedig csak falun van. A gazdasági munkát és a gazdasági oktatást szolgálják a földművelésügyi minisztérium hatáskörében tartozó új intézmények, melyekből dupla haszon háramlik a vidékre: az intézmények főállása, szükséglete és közérdekei tevékenysége.

Az igazságügyminisztérium több bírósági épületét, a közoktatásügyi több iskolát épített mint tavaly, s így a többi minisztériumok is. Összevissza vagy három és félmillió forintba rug az a többlet, mely jövőre az államkincstárból kerül a vidék népe közé.

Ismételjük: ez haladás. De ne áltassuk, ne ringassuk magunkat abban a reményben, hogy ez a haladás állandós a mint joggal elvárhatók fokozatos n erősödő lesz. Harmincz év tapasztalata bizonyítja, hogy az ilyen haladás efemer jellegű. Volt már rá eset, nem egyszer, hogy magyar kormányok propagálták a vidéket, de nem tartották ki mellette, vagy mielőtt valami maradandót alkothattak volna a vidék javára, letűntek a szereplés színpadjáról. Változnak a kormányok, változnak a programok és eshetőségeknek van kitéve minden, aminek a politika az éltető eleme.

Igaz a mai rendszer megteremtői erősen és szilárdan ülnek heyeiken. A vidék sokat és jót várhat tőlük. De ha azt akarjuk, hogy a vidék érdekeinek mindenek fölé való helyezésének tudata gyökeret verjen ott, ahol az ország sor-

sát intézik; ha azt akarjuk, hogy változó kormányok és programok daczára szilárdan megmaradjon az elv, hogy a vidék érdekeit kell legelső sorban előmozdítani, mert ez a haza: akkor meg nem szűnő buzgósággal és országszerte egyöntetű agitációval kell arra törekednünk, hogy ezt elérjük.

Az ilyen agitációt eddig elmulasztották. Valljuk is a kárát.

Nos, most van itt az ideje annak, hogy a derék munkát megkezdjük. Közelednek a képviselőválasztások. Hatalmas jog a választói jog a polgárság kezében, ha öntudatosan tud vele élni. Az első, amit a mandátum fejében ép a képviselőjelöltől követelünk, az legyen, hogy a helyi érdekeket tiszter olyan nagy buzgalommal szolgálja oda fent, mint azt most a képviselő kilenczven százaléka teszi. Persze szükséges volna, ha az ország választóinak összessége egymásközött megállapítaná, hogy melyik vidéknek, mi kell, hol mi a szükséglet. Mert ha például a mi városunk ugyanazt kívánja a mire más két vagy több város is pályázik, az ilyen eljárás nem vezet célhoz, amint, hogy nem vezetett ezelőtt sem. S ez a megállapodás nem is olyan nehéz. Az egyes képviselőválasztó kerületek irásban szépen megegyezhetnek arra nézve, hogy micsoda támogatást, intézményt kérjenek képviselőik által az államtól. És e tekintetben kötött marsrutát adjunk az uraknak, akiket felküldünk a törvényhozásba. Hatalmas, erős, egységes szervezetté lesz ezáltal az ország választóinak összessége, melynek kívánságait respektálni fogja az általunk fentartott állam.

Ez az út vezet a vidék boldogulásához.

Erdősi Dezső.

SZARVAS és VIDEKE TÁRCZÁJA.

ARANY MISE.

(Folytatás.)

Igy tartott ez már hosszú két esztendő óta.

Őszbe hajló nyáron, egy délután nem volt az ablakban a leány. Fráter Titusznak föltűnt ez, aggódni kezdett. Kierve a városból sokáig sétált föl s alá a réten. Majd régi kedves helyére ment, a rozszant fahidra, a mohos karfára dőlve, némán bámult az alkonyatba. Arra rezzent föl, mikor megnyílt a kápolna ajtaja. Fekete ruhás, halvány arczu leány lépett ki rajta kezében bársonykötésű imakönyvvel, meg egy összegyűrt csipkekendővel. Lassu léptekkel indult lefelé a dombon. Szinte lebegve ment a hídig. A mikor odaért Fráter Titusz csak akkor látta meg. Melegülni akart, de lába mintha gyökeret vert volna, mozdulni sem tudott.

A leány rápillantott, tekintetük egymásba mélyedt. Ime találkoztak szemtől-szembe. Fráter Titusz agyán egy pillanat alatt ezer gondolat rohant keresztül. Miért nem tudja hát tekintetét elfordítani? Miért nem tud elfutni? De hát miért is hagyja itt köszönés nélkül. Igen, köszönni fog neki. Ez nem lehet vétek s kalapjához nyult. A leány arczára e pillanatban mintha a derű egy sugara lópodzott volna. Fráter Titusz már fölemelte kalapját, már ajkán van a köszönés, a mikor a kápolna tornyában egyszerre megcsendült az estéli harangszó.

Fráter Titusz összeresztett, mint egy bűnös, hirtelen mellére vonta a kalapját es szemét lesütve, elfé-
hértült ajkkal rebegette: „Ave Mária, gratia plevna ...

Elmondta az esteli imát azután visszapillantott. Távol az uton látta a leányt. Alakja mintha még megtörtebb volna, a vála rángatózik... sir.

Napok multával azután egyszerre szomorú hirt halott Fráter Titusz a kolostorban. Azt suttogták, hogy a Weber Eszti nagy beteg. Emésztő láza van, félrebeszél, senki sem tudja mi baja. Fráter Titusznak eszébe jutottak a leány búcsuszavai: Imádkozzál erőstem! Lement a kolostor kápolnájába és a Mária oltár elé borulva könyörgött; Oh Szűz anyánk, gyógyítsd meg őt! Egész éjjel imádkozott.

Fráter Tituszt reggel ájultan találták társar föl vitték léfekették. Késő délután ébredt föl. Társai azzal a hírrel fogadták, hogy holnap aszszisztenciás temetés lesz. Ki halt meg? Kérdé. A Weber pék lánya a szép Eszter.

Kimentek a halottas házhoz. Épen a födelet tet ték ró a koporsóra. Még egyszer látta a leányt. Ajkán bánatos mosolylyal, fekete ruhában feküdt ott, kezében imakönyv és egy kis csipkekendő. Kivitték a koporsót az udvarra. Fráter Titusz egyedül maradt a szobában Révedző szemmel nézett körül. Szólították. E pillanatban megakadt szeme egy arczképen, a mely a letakart tükrök sarkába volt tűzve. A fájdalom elvette esztét, lekapta a képet és elrejtette. Azután kiment az udvarra a hol a koporsó körül már sorakozott a kar. Nem tudott énekelni, csak mikor társai figyelmeztették, akkor tért magához. És akkor elementáris erővel tört elő szívéből a fájdalom melyet beleöntött a komor, bubánatos zsoldárba. Circum degerunt ave dolores inferni... Mindenki kőmyezett. A zsoldár elhangzott. Busan, csöndesen megindult a kisvárosi temetés. Odakiűn a temetőben némán, falféren állott meg a sirnál Fráter Titusz. A hideg földbe az ő boldogságát temetik most.

A koporsóra dobnak egy marék földet az apa és a rokonok. Ugy sugta neki fájo szive, hogy dobjon ő is egy rögöt.

Lehajolt egy marék földért és odalépett a sirhoz könyves szemel nézve a koporsót. Felemelte kezét, görcsösen összeszorított ujjai közül már majd kihullajtotta a földet, a mikor megcsendült a kápolna harangja. Fráter Titusz megtántorodott és ájultan rogyott a sir szélére. Oda siettek, fölemelték. Senki sem sejtette bajának igazi okát.

Fráter Titusz nagy beteg lett, az orvosok lemondtak róla. Napokig feküdt eszméletlenül, végre hírten magához tért. Suttogva kérte az apól szerzetest, hogy hívja a püspököt, annak akar meggyönni.

Mikor az ősz főpap megérkezett, Fráter Titusz e-mondta az ő szomorú történetét, még azt ist, hogy eddigi gyónásaiban mindig eltitkolta. A püspök könynyezve hallgatta végig. Majd megindultan szólt: Nem vétkeztél, fiam. Aki az Urnak tett fogadalmát, így megtartja, aki a fájdalmat ilyen türelemmel tudja elviselni és a ki így tudott szeretni, azt az Ur megjutalmazza. Föl fogsz épülni és egy hosszú életen keresztül szolgálod az Istent.

És az arczképpel mi legyen? rebegette Fráter Titusz. Ha majd aranyimésedet fogod bemutatni, tedd az oltárra a szent Szűz képe mellé és imádkozzál annak lelki üdvéért, a ki most az Ur angyalai között imádkozik teéretted.

A plébános elhallgatott... Majd fölkiált s megilletdve így szólt:

— Megyek imádkozni, hol ap. van az aranyimésed.

Nemeskéri Kiss József.

Vörösmarty Mihály élete.

(Születése száz éves fordulójára alkalmából, Gyulai Pál Vörösmarty életrajza nyomán.)

„Némuljon el ma minden hű lárma, önérdék-harc és odatlan panasz s lelkünk a földi szennyet, port lerázva szálljon fel hozzád, fényes szellemarcz! A nemzet szíve édesen remegve, királyi trónod szélé-hoz járul. Fejedelmi költő áldást kér nevedre, kél-hozsánna zengő ajkáról.“

Szüneteljen ma minden. Hadjuk abba a tanulást, a földművelést, az ipart, kereskedelmet. Vegyük fel ünneplő ruhánkat és ünnepeljünk igaz szívből lélekből! Ma száz éve van annak, hogy az Isten Magyarországnak megadta Vörösmarty Mihályt. Hej de jó kedvében lehetett az Isten akkor, hej de nagyon kellett szeretni az Istennek a magyarokat, mikor megengedte, hogy lejőjjön Magyarországra egy Vörösmarty Mihály. Avval, hogy ő már nem él, számunkra nem vezett el, ő mindég kincsünk marad, teste talán összeolvadt az anyafölddel, de lelke, szelleme örökkévaló, közöttünk, bennünk él az és élni fog mindörökké, hisz lehetetlen, hogy míg magyar él a földön feledesbe menjen

„Hazádnak rendületlenül
Légy híve, oh magyar.“

Száz évvel ezelőtt született a költő Pusztá-Nyéken Fehér megyében, december 1-én. Atyja, szintén Mihály, épen mint fia, külsőleg keveset mutatott, de annál többet ért belül. Az egyszerű magyar ruha nemes szívet takart. Anyja Csáthy Anna volt, kitől költőnk az élénk képzelődést és a költői kedélyt örökölte. Az öreg Vörösmarty Mihályt az Isten kilencz gyermekkel áldotta meg. A fiúk közt a legöregebb Mihály volt. Az elemi iskoláit részint a falusi iskolában, részint a szülői házában elvégezvén Székes-Fehérvárra vitte apja gimnásiumba, még pedig oly családnál helyezte el, hol németül is tanulhatott. Vele együtt lakott öccse János is, ki egy pár osztállyal alább járt nála. A két testvér sokban különbözött egymástól. Mihály méla, tartózkodó, érzékeny. János nyughatatlan, vészt és keményebb természetű volt. Mihályt itt is csakhamar megnyerte tanárai szeretetét, majd mindig első eminens volt, írásbeli dolgozatai felülmúlták társaiét. János ellenben nem szeretett tanulni, úgy hogy ötödik, majd később 15-ik lett. Jellemzi apja szigorúságát az a körülmény, de egyszersmind tapintatos eljárását, hogy meghagyta a szállásadó gazdának, hogyha elsőik lesznek fiai, bőven zsinórozott ruhát csináltasson nekik. Mikor a szünidő eljött, csak Mihály jött haza bőven zsinórozott doimánnyal és sarkantys csizmával, János csak a kopott ruhában ment szegyenkezve bátyja után. De vesünk egy pillantást Mihály otthoni viselkedésére is. Mihálynak nem volt meg az a természete, hogy tudjon parancsolni, durván bánni a cselédekkel, inkább beszélgetni szeretett velük. Látván ezt atyja, nem igen bizott reá gazdasági munkát s inkább csak Jánost küldötte ki a munkásokkal. Már János sokkal ügyesebben forgolódott a gazdaság körül, úgy hogy evvel rendszerint kiengesztelte szigorú atyját. Öt évet töltött a fehérvári gimnásiumban, s atyja nagy öröme, már mint ötödik osztályú tanuló, kisebb gyermekek tanítgatásából szerezte élelmét és ruházatát. A leendő férfiú és költő már fejeledezett a gyermek ifjában. Az andalgó gyermek többet gondolkozott, mint beszélt, féltelen volt az idegenek között s csak ismerős helyen tánt fel szeretetreméltósága. Nem volt benne semmi büszkeség, affectatio, oly egyszerű, őszinte gyermek volt, mint később férfiú, de bizonyos nemes önértzet, erkölcsi finomság jelenségei, már korán mutatkoztak benne. Senkinek sem kereste kegyét s csak ahhoz közeledett, ki iránta némi előzékenységet mutatott. Szívéből gyűlölte a hazugságot, iraságtalanságot és cselzövényt. A költői tehetségnek némi jelenége már 1813-ban mutatkozott benne. A mily csekély tehetsége volt a zenére, épen oly elcsúszt érzéket tanusított a rhythmus iránt, mielőtt még s alykajait ismerte volna. Még nem töltötte be a 13-ik évét, midőn az első hangzatosabb vers fülebe csengett. Csak pusztá hang után maga is próbált latin hexameteret írni, de mindjárt megsemmisítette, nehogy valaki elolvashassa. Rhetor korában még nagyobb kedvet kapott a költéshez. S mivel a hexameterben nyilatkozott először, elötte a magyar nyelv zengzettsége, a classicaí versmértekek között ezt kedvelte legjobban.

Iskoláit elvégezvén a pesti egyetemen a bölcsészeti tanfolyamot hallgatta. Ez 1817-ik évben történt, de ez az év más tekintetben is igen fontos a költő életében. Elvesztette ugyanis legnagyobb kincsét, tanácsadóját, neveltetőjét, apja megszünt élni. Evvel a költő vállaira a megélhetés gondolai is nehezdedtek. Anyja ugyan folytatta a gazdálkodást, de lassanként mindenét elvesztette, csak imádságos könyve maradt meg, ebben keresett és talált vigasztalást. Imádkozv-, a szegényeket segítve töltötte napjait

„És ha néha sorsa fordul,
Gazdálkodni még most sem tud,
Ha neki van, másnak is jut.“

Igy ir róla a költőnk egyik költeményében. Mihályt Mihály jobb sorsra jutott, anyját szüntelen segítette, küldött neki könyveket és más egyebet. A jó asszony örült fia hírnevének, nézegette a szép könyvet s olvasott is belőle, de hamar félretette és ismét elővette kopott imádságos könyvét. És imádkozott, hálát adott Istennek, hogy fiai el vannak helyezve.

Ugyanazon évben ment a Perczel családdhoz nevelőnek és ezen állásban sokat bajlódott a rakoncátlanokodó Perczel fiukkal, Perczelné nagyon megszerette a költőt, viszont a költő is ragaszkodott hozzá és ennek vigasztalására írta a „Kis gyermek halálára“ című

költeményét. Nyolcz évig nevelősködött a Perczel háznál, mialatt elvégezte a bölcsészeti, majd később a jogi tanulmányokat folytatta és ebből is kitűnő osztályzatot vevő ki magának. Ezek az évek nemezek voltak rá nézve, mert a mellett hogy tanítóit, magának is kellett tanulnia, de mindig szakított magának időt hogy költői hajlamának áldozhasson. Tulajdonképp ekkor kezdődik meg költői tehetségének fejlődése. Egy alkalommal így ír magáról: „Én nem vagyok végképen henyés sokféle foglalatosságaim között, előfogom néha félben maradt verseimet, noha hol ez, hol amaz szegi kedvet, de teszek, amennyit tehetek. Így élek sandalgok a gyönyörű tájon, mely csendes örömei lelkemmel épen egyez. Munkára virradok, avval nyugszom le; szünetem igen kevés. Cüggeszto kedvetlenség ritkán hat szívemre, mert tudok bizoni jó Istenemben s míg az így marad, nem tartok semmitől.“

Míg 1820-ig Pesten lakott, úgy látszik egyetlen íróval sem ismerkedett meg személyesen. Talán csak az öreg Virág Benedekkel volt ismeretségben, ki örömmel fogadta s áldással bocsátott el magától minden irogatni kezdő lelkesebb ifjút. Ettől eltekintve buzdítás, versnyitárs nélkül állott a nagyvárosban. Itt akadtak kezei közé Kisfaludi S., Dayka és Berzsenyi munkái és végignézte Kisfaludy Károly drámai diadálát a pesti színpadon. Ezek roppant nagy hatást tettek reá, többé nem Virág volt legkedvesebb költője, hanem Berzsenyi. S nem óhajtott semmit jobban, mint hogy drámákkal ajándékozhassa meg nemzetét. Ódákat írt, s néhány kisebb színműbe kezdett, melyeket azonban nem végzett be. Később meglátogatta Kisfaludyt is, ki az Aurorában tette közzé egy pár költeményét. De szorosabb volt a viszonya az Aspasia dolgozóitársával, kik hozzá hasonlólak, türekvő, talán még híre nélküli írók voltak. Az Aspasiában jelent meg először a „Zalán futása“ból mutatvány. Ez a mutatvány igen tetszett Fabiánnak és Toldynak. Ezek serkentették, buzdították a fiatal költőt mind addig, míg a „Zalán futása“ valóssá lett, elhatározta, hogy époszt fog írni nemzetének, mert erre volt a téspeit kornak szüksége. A mult dicsőségének legfényesebb kerete az eposz, nem a dráma, mely megrázó, lesújtó mozzanatokban gazdag; éposz kell, amely felemel és lelkesít. Így született meg a „Zalán futása“. Ugy hogy már 1825. elején készen és kijavítva állott. Mindenki el volt ragadtatva, mikor megismerkedett vele és mindenki dicsőítette Vörösmartyt, kinek költészetét, Fay szerint, hasonlít a nehéz szöveű aranyhimes magyar szoknyához, mely akkor is telnek látszik, ha hiányzik belőle a szép terméti hölgy. Szemere csodálkozott az egészen új nyelven, mely sem a régi, sem a megújított. Horváth István az ősi dicsőség dalnokát üdvözölte benne, mintegy testvérét, ki az a költészetben, a mi ő a történelemben.

Pestről tanítványaival Börzsönyre ment, hol igen jól érezte magát. Épen azt találta meg itt, mit elérni Pesten is legfőbb vágya volt: könyveket és íróitársakat. Perczel Sándornak szép könyvtára volt. S Bouyhádon, mely Börzsönytől nem messze volt, két pap lakott Egyed Antal és Teslér László. Kissé távolabb Klivényi Jakab. Körükben találta magát legjobban, könyvtárukból tanulta ismerni az újabb és régibb magyar irodalmat, általok ismerkedett meg a külföldi költőkkel, tőlük vett ösztönt, költői pályája folytatására. Így készítette el az Ipsilon háboru czímű satirai vigjátékokat az akkori nyelvészeti állapotokra, 2 felvonásban. Ekkor írta „Salamon király“ című szomorujátékát 5 felvonásban.

Börzsönyről egy évre Cselhalyvá Ferenchez ment Tolna megye egyik alispánjához, patvariára. Nem végkép mondott le a nevelői pályáról, csak ideiglenesen. Perczel Sándor maga ajánlotta ide s Vörösmartynak most az volt a szándéka, hogy a patvaria végzetével felesküdjék a királyi táblára. Görbön új barátokat talált, de ezek nem voltak tudományos férfiak, hanem inkább csak vadász- és juratus pajtasok. Ezek közt természetesen igen jól töltötte idejét. De azért megtartotta itt is csendes kedélyét, úgy hogy a hajnal, vagy alkony gyakran találta őt, puskával a vállán az erdőben. Inkább hollyongott, mint vadászott s andalgott a gyönyörű tájon. Elmerült tanulmányaiba, sokat olvasott és írt, többet mint azelőtt. Folyvást levelezett Teslér és Klivényi barátjaival s megküldötte nekik újabb munkáit. Sok munkája közepette csakhamar repült az idő és midőn Pestre jött azt vette észre a huszonöt éves ifju, hogy országos híre emelkedett s a pesti irodalmi körök kedvenczévé lön. Épen akkor mosolygott reá a dicsőség, midőn szíve a szerelem élet-halál harcát vívta, épen akkor tántették ki az emberek, midőn hivatal, életmód nélkül állott a világban. Bevégezvén tanítványai nevelését, 1826. augusztusban megvált a Perczel-háztól. Nem tudta már most mitévő legyen, az ügyvédséghez fogjon-e, vagy mint író próbáljon megélni. Ez utóbbira nézve nem épen biztók voltak a kilátások. A magyar irodalom nem igen jövedelmezett. Maga Kisfaludy K. a legnépszerűbb író is keveset kapott az irodalomból. A könyvtárosok csak kivételképp fizettek tiszti letdíjat, legfeljebb kinyomatták a művet s néhány példánnyal elégitették ki az írókat. A legtöbbször még kiadó sem találkozott s az író saját költéségén, vagy ugynevezett kamat nélküli részvét kölcsönökön adta ki művét, a jövedelemből visszafizetés terhe alatt. Így adta ki Vörösmarty is az ő műveit „Salamon“-t meg a „Kont“-ot. Anyagi helyzete, eleinte nem volt kedvező, az csak akkor javult, midőn, 1830-ban az akademia rendes tagjává választotta 500 frt fizetéssel.

Bármerre tekintünk a harminczas-negyvenes évek irodalmi életében, Vörösmartyt ott találjuk a legmunkásabb és legbuzgóbb előharczosok között. Hol mint vezér, hol mint közkatona szolgálja a nemzeti művelődést. Lángoló lelkesedéssel vallja a nagy Széchenyi el-

veit a magáénak, s mint költő leghivebb kifejezője a reformátor érzelmeinek.

A sors úgy akarta, hogy boldog is legyen az, ki életét másoknak szentelte. Midőn férfi'ora delére ért, midőn a negyvenedik évét túlhaladta; meglátott egy nőt: Csajághy Laurát és megszerette. A művelt lelkű Laura bálványozta már régóta a nagy költőt. És a szép lelkek e szövetségéből házasság lett. 1843. május 9-én vezette oltárhoz. A gondoktól nem ment, de szelid örömkömben gazdag családi élet réve nyílt meg a költő előtt. Gyöngéd férj és atya volt. Örömet ílt otthon és nem szeretett sehova se járni. A politikába nem vegyült be. Jötevője és atyai támogatója volt Petőfi Sándor, koszosus költőnknek. Ő vezette be az ifjut lángelme előtt még ismeretlen irodalomba. Ő segítette, hogy első kötete napvilágot láthasson. Nem irigylte sikereit, igaz szívvél örült azon. S midőn politikai nezetek miatt a heves P-tőfi költeményben megtámadta őt. Azt is elfelejtette, mert sokkal nemesebb lélek volt, hogy sem haragot tudott volna tartani.

Közbejött a szabadságharc; Vörösmarty az 1848-iki nagy változást lelkesüléssel fogadta. A márcziusi napokban majdnem egész nap a „Kör“ ben lehetett látni azon férfiak oldalánál, kik a mozgalmat hol bátorítani, hol méréskelni igyekeztek. Egy szép költeménnyel üdvözölte a felszabadult sajtót. Hazafini örömet családi csapás zavarta meg. Áprilisban kisebbik fiát, Mihályt elvesztette. Mélyen hatott reá e vesztés, úgy hogy midőn Czuczor beszentelte a halottat s bucsuztatóul el kezdte szavalni, magának Vörösmartynek költeményét.

„Elátszotad már kis játékidat
Kéltves fiu, hamar játszottad el.“

Nem tudta visszatartani fájdalomát, reá borult a koporsóra és keservesen sirt. Mindammellét a költő buskomorsága nem sokáig tartott. A mozgalmal idők erős benyomásai hamar kiragadták belőle s visszaadták a közügyek iránti érdekeltségnek. A nemzet láza aggodalmait és reményeit annyira lelkébe olvadtak, hogy nem is tudott mást költeni, mint hazafiu, költeményeket, de tartózkodott akár az aggodalmak, akár a remények költészetének átengedni magát. Lelkiismeretessége visszariadt mindentől, a mi a kockázattal bélyegét hordotta magán. Ezért inkább pártolta a Batthyányi miniszteriumot, de azért titkos rokonszenvenvel kísérte az ellenzék magatartását. A kormány megkínálta őt többféle hivattal is, így az egyetemi tanzséket is felajánlotta neki, de ő nem fogadott el semmiféle állást, egyedüli vágya az volt, hogy képviselővé válasszák meg. Csakugyan meg is válassztották az áltmási kerületben még pedig egyhangulag. A képviselőházban azonban a leghíltatóbb tagja volt. Ismerve természetét es az egész országgyűlés alatt csak egyszerű szavazatra szoritkozott. Ezért Petőfi is megtámadta egy versben, melynek refrainje ez:

„Nem én tépem le homlokodról,
Magad téped le a babért.“

1849 jún. 15-én a kegyelmi szék közbirájává nevezte őt ki 4000 frt fizetéssel, mire szelid, nemes kedélyénél fogva különösen hivatva volt. Ez a hivatala nem sokáig tartott.

Az 1849-iki szabadságharc szomorú napjai után a magyar nemzetre gyászos idők következtek. Alig volt család, melyben nem sirattak egy-egy elesett hős honvédet. Azonban nem ez volt a gyász oka. Hisz más- kor is volt a magyarok kit gyászolnia - 1849 után a haza bukását gyászolta a nemzet. Vörösmartyra a megélhetés gondolai nehezdedtek. Családja jövőjének biztosítása foglalkoztatta minduntalan. Hosszabb bujdosás után Baracs-kára Fehér-megyébe vonult, hol egy házat, néhány hold földet vett haszonbérbe. Egész 1853-ik év tavaszáig ott lakott. Ekkor szállóföldjére Nyékre költözött, szintén mint bérlő. Ott szenvedett, ott gyászolt a haza szomorú sorsa felett! Senki sem érezte mélyebben hazája szenvedését mint ő. Ezen zavarok közben letört fonkolt lelkének szárnya. Lelkére sötét árnyék borult, halálos szomorúság.

Kezdett betegeskedni, külsejét elhanyagolta. Ha akart is nem tudott a költészettel foglalkozni. Az irodalom kelyett kertészettel és szőlőműveléssel foglalkozott, dnyét és dohányt természetelt. Vendég is csak nagyon ritkán köszöntött be hozzá. A kertfi fglalkozásai közben elővette Shakespeare darabjait, s azokat fordítgatta. Még egyszer és utoljára kitört a fájdalma egy erőteljes szózatban. „A vén cigány“-ban s ez hatyu éneke volt. Milyen megható már maga a refrain is.

„... Huzd, ki tudja meddig huzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóból bot
Szív és pohár tele buval borral,
Hazd rá cigány, ne gondold a gonddal.“

Mind nagyobb és nagyobb beteg lett. Gyakran kellett feljárnia Pestre orvosához. Betegsége nem enyhült hiába használt a budai és balatoni fürdőt. 1855. őszén felköltözött Pestre. Meghalni ment fel. . . . november 19-én ugyanabban a házban, a hol Kisfaludi Károly meghalt, ő is nyugalomra tért.

November 21-én temették el. A nemzet megsiratta a nagy költőt. Most pedig azok, kik szomorúságot éreznek még és talán siratják hogy Vörösmarty már nem él, vigasztalódjanak meg.

„Kiért epedtél fiatal reménynyel,
Kit nagynek jósolt férfiú hitéd,
Kiért szenvedtél szörnű szenvedéssel.“

A nemzet él. . . a nagy jóslat betelt.

Eljött az ünnepl, . . . Zendülj égi „Szózat“

„A milliő szív egy dalon hevül“

Pattanj fel zárja néma koporsódnak!

„Hazádnak rendületlenül!“

Aszódi M. Emil.

Ujdonságok.

Képviselő testületi közgyűlés. Képviselő testületi közgyűlés volt a múlt hó 28-án a következő tárgysorozattal: 1. Az 1900. november 8-iki rendkívüli közgyűlés jegyzőkönyvének hitelesítése. Észrevétel nélkül hitelesítették. 2. Laurik István kérvénye melyben a régi vásártéri üres ház helyre megkötött és 275/97 kg. sz. alatt jóváhagyott adásvételi szerződést felbontani kéri. A képviselő testület a szerződés felbontását elhatározta azon kikötéssel azonban, hogy a már befizetett vételár részlet, vissza tartatik az eddig felmerült költségekre. 3. A vármegyei alispán ur 21749/900. ikt. sz. felhívása a vámos utak átvétele tárgyában kiküldött bizottsági javaslat elfogadása mellett elhatározta a képviselő, hogy a vámos utakat nem veszi át. 4. Előljáró jelentés a f. év augusztus, szeptember október havi pénztár vizsgálatok eredményéről, tudomásul vétetett. 5. A 177/900. sz. kg. határozat folytán a Gróf Bolza Géza ur tulajdonát képező magtár telek megvételére vonatkozólag létrejött adásvételi szerződésnek jóváhagyása névszerinti szavazással. Névszerinti szavazással egyhangulag jóváhagyott. 6. Helyettes első jegyző kérelme helyettesi díjainak megállapítása és kiutalása iránt. Névszerinti szavazással 30 szóval 3 ellenében a h. első jegyzőnek 5 kor. az aljegyzőnek 2 kor. szavaztatott meg. 7. A törvényhatósági bizottság 485/900. bgy. 11778/900 ikt. sz. határozata a községélyezés gyakorlatáról alkotott szabályrendelet módosítása tárgyában egyidejűleg a módosított szabályrendelet jóváhagyása az előjáróság által tett módosítással hagyott helyben. 8. A törvényhatósági bizottság 510 bgy. 17468/1900. számú határozata az építendő kórház és járvány kórház ügyében. A képviselőtestület tekintve azt miszerint a község jelenleg óriási módon meg van amogy is terhelve a már hozott határozat ellenére elhatározta, hogy a kórház építésétől ez idő szerint eláll, utasítja azonban az előjáróságot, hogy a járvány kórház építése tárgyában tegyen a képviselő testületnek előterjesztést.

Mulatság Szarvason. A sarvasi tánczolni szerető ifjuság már régen nem rendezett mulatságot. Bántotta is ez őket, most helyrehozzák ezt a mulatságukat és mint látszik igen fényesnek ígérkező mulatságot rendeznek, melyre a meghívókat már szétküldték. A meghívó a következő: Meghívó. A sarvasi ifjuság f. évi december 8-án, a Központi szálloda termeiben zártkörű tánczestélyt rendez, melyre kívül címzett urat és b. családját tisztelettel meghívja a rendezőség. Belepti-díj: Személyi-je y 1 korona 60 fillér. — Család-je 4 korona. Kezdete este 8 órakor. A tiszta jövedelem felerészben a Sarvason létesítendő „Kossuth” szobor-alap — felerészben pedig a helybeli szinpadi díszletek — javára fordítatik. Felülfizetések köszönettel vétetnek.

Hid átvétel. A B.-Szt.-András tulajdonát képező és a holt Körösön keresztül vezető vámos fahíd vámszedési jogáról a község lemondván, miután a hid a transverzális műútba esik, annak az állam tulajdonába való átvételét a kereskedelmiügyi miniszter elrendelte és az átvétel módjait megállapítására a helyszíni tárgyalást f. évi december 11-én d. e. 10 órára Békés-Szt.-András községéhez kitérve, annak vezetésével Petracsek Ferencz műszaki tanácsost bizta meg.

Felolvasás Kondoroson. Békés vármegye gazdasági egyesülete Kondoroson ma délután 3 órakor gazdasági ismeret terjesztő felolvasást tenoz. Felolvasnak: Zlinszky István a földművelés és növénytermelésről, Czapary Bertalan orosházi polgár isk. tanár pedig a konyha kertészetéről.

Tüzek. Litanszki Márton sarvasi lakos tanyáján a takarmány égett el a gazda 13 éves fia gondatlanságából. A fu- ugyan is kemence fűtés közben a tüzes pernyét hordta ki, s azt elhullatta, s így fogott tüzet a takarmány, a mely azután leégett. — Szent-Andráson pedig Pollák Márton kamra és istálló épülete égett le. A kár 300 korona, mely biztosítás által megtérül.

A sarvasi nőegylet. A sarvasi jótékony nőegylet most november 25-én azaz vasárnap tartotta rendes közgyűlését a főgymnasium rajztermében Haviar Daniné előktele alatt. Mikor is a titkár Salacz Ferencz adta elő a múlt évben történt dolgait a nőegyletnek. Felolvasta a bevételt és a kiadást, mit a gyűlés szívesen tudomásul vett. Azután a választmányt egészítette ki, ugyanis több tagja elutazott, vagy lemondott. A jelenlevők nagy száma mellett bizonyít, hogy Sarvas hlögyközönsége mindenütt kiveszi a részét a hol jótékonyaságról lehet szó.

A „Vajda Kör” ünnepe. Csakhogy végre irhatunk egy sarvasi Vörösmarty ünnepről is. Még sajnós, hogy manapság, ha az ifjuság, nem venné kezébe az ügyet, nem volna semmi sem. A főgymnasium Vajda Köré folyó hó 15-én azaz szombaton tartja Vörösmarty emlékének szentelt nyilvános diszülését. Az ünnepély programja még nincs teljesen összeállítva de annyit jelezhetünk, hogy igen szép változatosa másorra van kilátás. Lesz majd szavalat, enek, ezek természetesen mind Vörösmarty művei. Előadják továbbá a „Szép Ilonkát” is. Mellátni fogják Vörösmarty működését, életét, esetleg fejtegetni fogják valamelyik szebb művét. Az ünnepélyen csokoly belépti díly is lesz. Ugy hallottuk, személyenkint lesznek 1 koronás és 60filléres helyek. Gondoljuk, hogy ez igen csekély megadóztatása a közönségnek, különösen akkor, mikor ez is jótékony célra megy, mert egy része bizonyára a Vörösmarty szoborra lesz elküldve. Most már ennek az a kívánatos, hogy a közönség minél

eagyobb számban jelenjék meg. Ugy legyen!

A lakadalom áldozata. Régi magyar falusi szokás az, hogy a lakodalmak alkalmával a duhaj legények haugos pisztolylövésekkel szokták ijeszteni a sikoltozó asszonynépséget. Igen gyakran szomorú vége szokott azonban lenni az ilyen mulatságnak, mert sokszor megesik, hogy a pisztoly járatlan kezekbe kerül s valahogyan szerencsétlenség történik. Hasonló eset történt a napokban Sarvastól nem messze fekvő Geszt községben. Lakodalmat tartottak a község egyik lányos házában. A lakodalomra hivatalos volt Deák Ferencz suha cz legény is. Mikor megtörtént a lakzi, ő is elővett egy régi rozsdás pisztolyt, hogy régi szokás szerint egy pár lövést tegyen vele. Az első két lövés jól sikerült. Az asszony nép sikoltva menekült be az udvarról a szobába. A legény még egy harmadik lövést is akart tenni. Megtöltötte a pisztolyt s aztán elsütötte. A pisztoly nagyot durrant. A lövés szétrugta a rozsdás szerzámot s a vasszilánkok a vigyázatlan legény kezefejét teljesen szétromcsolták, ezenkívül arczát és mellét is megsértették. A vigságból egyszerre szomorúság lett. A megsérült legényt bevitték a kórházba, hol nemsokára meghalt.

Távolbalátás a halálos ágyon. Nagyváradról csodálatos esetről írnak: A napokban halt meg ott Zilahi Kálmán, a „Nagyváradi Társaság” főpénztárosa. Családja szomorkodva állotta körül a haldokló ágyát. Egyszerre csak 10 óra tájt a haldokló visszanyerte eszméletét, felemelkedett ágyában és beszélni kezdett: „Hallgassatok, — suttogta — hallgassatok csak, hogy harangoznak!” „Nem harangoznak sehol,” — mondták a körülállók. „De igen, tisztán hallok a harangszót. Az én Birtsey Géza barátomnak szól, most halt meg Pesten.” És Birtsey Géza, a volt országgyűlési képviselő, Budapestben az nap délelőt 10 órakor csakugyan meghalt.

Eltűnt gyermek. Tóth András 12 éves sarvasi kanász gyerek november 25-én atyjának házából eltávozott, s azóta vissza nem került. A fu távozásakor barna öltözetet, fekete kopott cipkát és csizmát viselt.

Krüger Európában. Délafrika legyőzött, de meg nem tört oroszlánja, a hős leltük Krüger apó a napokban szállott ki Franciaország földjén. Egész Európa, természetesen Angolország kivételével, szánakozva tekint a harcias, hőselkü bur nemzet uralkodója felé. Mindenki igaz szívvvel kívánja, hogy Európa nagyhatalmai hallgassák meg az ősz Krüger kérését és vessék magukat közbe a szerencsétlen bur nemzet érdekében.

Most Párisban van, hol páratlan szeretettel fogadják őt mindenütt. Üdvözlő táviratok és leveleknek egész özönre érkezett Krügerhez. Tüntető tömeg vonul végig a boulevardokon a Marsellaist énekelve és Krügerét éltetve. Francia országból Németországba fog menni Krüger. Mindenki lelkesedéssel fogadná, ha a bur nemzet visszaverne szabadságát. Bár úgy lenne! „Szarvas és Vidéke” szerkesztőse üdvözlő levélet irt Párisba Krüger apónak. Céljuknak elérését szabadságuk kivívását kívánata a zsaruki hatalmat eltűnti nem tudó, szabadság szerető bur néphez es a bur néphez méltó elnöküknek az ősz Krüger apónak.

Fillér estélyek. Gyoma városának közönsége ez évben is elhatározta, hogy fillér estélyeket fog tartani. Ha jól emlékszünk valamikor nagy régen Sarvason is voltak ilyen fillér estélyek. De most jut eszünkbe, hogy azok nem fillér estélyek, hanem korona estélyek voltak. Természetes is, egy Sarvason fillérek-ről csak nem lehet szó. De azért Gyoma városának szeretetreméltó és kedves családjai (már tudniillik lányai mamái) gondoskodni fognak, hogy a Sarvasról esedeg átrándulók jól érezzék magukat a szerény fillér estélyen is. A ki nem hiszi, próbálja meg. Az első estélyt tegnap, azaz augusztus 1-én tartotta. Ezt az estélyt a nagy költők, Vörösmarty Mihály emlékének

szentelte. Lám csak, ebben a tekintetben a szerény Gyoma felülmúlta a fényes Sarvast. Ók fényes ünnepet ültek, mi pedig sarvasiak ülhetünk otthon és mérgeződhetünk, hogy mennyire hátramaradt Sarvas a többi városok, talán faluk közt is. De sokan a sarvasiak közül mérgekben felültek a vonatra és a vonat akaratuk ellenére is elvitte Gyomára. Akárhányat kérdeztünk ezek közül, hogy mikép mulatott, mind azt mondta, hogy életében nem volt neki ily kedvesen eltöltött estéje. Lám csak. Tanuljunk belőle.

Felelős a szerkesztésért Sámuel A. a kiadó.

1653
1900 v. érh. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a sarvasi kir. járásbírósnak 1900. évi V. 860/2. sz. végzése folytán Dr. Fischein Soma ügyvéd által képviselt Gyurik Pál felperes részére Kucsek Jánosné alperes ellen 800 kor. fill. követelés jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 682 kor. 20 fillre becsült ingóságokra a sarvasi kir. járásbírósnak V. 860/2. sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna Sarvason, 609. sz. a leendő megtartása határidőül 1900. évi december hó 10. napján délután 3 órája kitézetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok, női ruhák felhőrneműek s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítettséghez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelenségeiket az árverés megkezdéséig alulirt kiküldöttnél írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Sarvason, 1900. évi november hó 28. napján.

Magyar Mihály,
kir. bírósági végrehajtó.

1652
1900 v. érh. sz.

Arverési hirdetmény.

Alulirt kiküldött bir. végrehajtó ezennel közhírré teszi, hogy a sarvasi kir. járásbírósnak 1900. évi V. 950/2 sz. végzése folytán Dr. Fischein Soma ügyvéd által képviselt Dorogi Márton felperes részére Király Imre és tsa alperes ellen 613 kor. követelés s jár. erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől lefoglalt és 736 koronára becsült ingóságokra a sarvasi kir. járásbírósnak V. 950/2 sz. végzésével a további eljárás elrendeltetvén, annak az alap és felülfoglaltatók követelése erejéig is, amennyiben azok kielégítési jogot nyertek volna Sarvason 501/b. és folytatólag 672. sz. a leendő megtartása határidőül 1900. év december hó 11. napján délután 3 órája kitézetik, a mikor a bíróság lefoglalt butorok, varrógépek és cipőárúk s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénzfizetés mellett, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Felhivatnak mindazok, kik az elárverezendő ingóságok vételárából a végrehajtó követelését megelőző kielégítettséghez jogot tartanak, a mennyiben részükre a foglalás korábban eszközöltetett volna és ez a végrehajtási jegyzőkönyvből ki nem tűnik, hogy elsőbbségi jelenségeiket az árverés megkezdéséig alulirt kiküldöttnél írásban beadni, vagy pedig szóval bejelenteni el ne mulasszák.

Kelt Sarvason 1900. évi november hó 29. napján.

Magyar Mihály,
kir. bírósági végrehajtó.

IMAKÖNYV.

Legalkalmasabb karácsonyi ajándék.

KOVÁCS SÁNDOR

imakönyve az evangyeliom népe számára.

Az egyházi irodalomban egyedül áll tartalomával, díszes kiállításával és olcsóságával.

A protestans imádságok gyöngyeinek gyűjteménye, igazi hézagpótló mű, a minek egy protestans családból sem volna szabad hiányozni.

Kapható a „B.-Gyarmati Könyvnyomda Részvénytársaság”-nál Balassa-Gyarmaton.

Csinos keménykötésben — — — — — 1 K 60 fill.
Díszes angolvaszon kötésben, aranymetszettel, finom minister papíron — — — — — 5 K — fill.
Elefántcsont-utángat, vagy díszes bőrkötésben, arany-metszettel, pergament papíron díszes csattal — 8 K — fill.

A lelkész vagy tanító urak, ha legalább 10 megrendelést gyűjtenek 20% engedményben részesülnek.

